

Optická korekce ve výtvarném díle a architektuře

K řešení tohoto problému budiž nám prvotním vodítkem několik historických souvislostí v dějinách lidstva. Opomineme – li období prvních bojů o přežití nově vzniknuvšího druhu homonidů, dostaneme se do počátků lidské civilizace a kultury na předním východě. Tady to vše začalo. První potřeba zdokonalovat a zkrášlovat přišla záhy, jako přímá reakce na vzrůstající úroveň životního standartu, dá – li se o tomto tak mluvit v historickém kontextu.

Samostatná a vzkvétající civilizace, vzniknuvší podél břehů životodárného Nilu, kultura egyptská, je zdárným příkladem prvních tendencí lidstva o zdokonalování nejen věcí hmotných, tedy neživých, ale, což je pro nás významnější, také sebe sama.

Holení ochlupení na těle samozřejmě vycházelo přímo z klimatických podmínek této lokality, ovšem nošení paruk a malování obličejů, stalo se typickým symbolem vyspělé kultury Egypta. Přeskočíme-li několik století a Středozevní moře severním směrem, dostaneme se do antického Řecka, kde se stavitelé řeckých chrámů urputně snažili najít dokonalou geometrickou a matematickou harmonii. Stereotypní charakter těchto staveb narušovali užíváním vždy jného počtu sloupů, aby tak, jak sami doufali našli božský řád věcí.

Toto hledání určitého řádu věcí a řekněme pevné struktury charakterizující postoj té, které společnosti provází nás až do současnosti. Sochaři, malíři, řemeslníci, stavitelé a architekti se po celá staletí pokoušeli, ať již vědomě, či nevědomě o nalezení „kamene mudrců“, v dnešní době bychom použili spíše termín „know how“.

Například v raně křesťanském umění se v návaznosti na římský sloh snažili stavitelé hledat univerzální vzor pro stavbu kostelů, což do určité míry přetrvávalo až do slohu románského. Tato esteticky vzdělávací funkce, jež výtvarná díla plní má své pevné kořeny v každé historické dekádě lidstva a plní úlohu kronik, ve významu výpovědi doby.

Základní tvarová formulace děl je vždy odrazem socio – ekonomického obrazu společnosti.

Zásadním pro optickou korekci výtvarných děl bylo minulé, tedy dvacáté století.

Již na konci století devatenáctého, v době tzv. technicko – průmyslové revoluce, se sice užívalo ocelových konstrukcí, ovšem ve srovnání se stoletím dvacátým, se jedná pouze o „osahávání“ možností. Možností nově vzniknuvšího směru – funkcionalismu, (termín konstruktivismus se používá zejména hovoříme –li o volném umění).

Tato revoluce bez obětí měla za příčinu zrod nového odvětví, charakterizovaném ang. slovem design. Obor ukrývající se pod tímto termínem značně ovlivnil výrazové pojetí vyráběných předmětů. Zásadní rozdíl mezi designem a řemesly je v sériové produkci, jež má design zastávat. Od toho se odvíjí i charakter jednotlivých předmětů. Ve dvacáté dekádě minulého století se v německém Výmaru zrodila škola, jež skombinovala vysokou školu uměleckého směru s průmyslově zaměřeným učením. Tak vznikl Bauhaus, škola, jež hluboce ovlivnila celý výtvarný svět v čele s architekturou a designem. V posledním jmenovaném charakterizovala funkcionalistické pojetí jako odrazový můstek pro průmyslovou výrobu. Což v kostce znamená, že tvar by měl přímo odpovídat výrobním nárokům a požadavkům na vývoj, přičemž do popředí staví funkci.

Co ale vedlo design k tak charakteristickému jevu, jakým je opuštění od dekorativnosti a zdobnosti? Po staletí se člověk zabýval dekorací volných ploch, pramenící z odvěkého strachu z prázdnoty, zakořeněném v nás po milióny let. Co tedy vedlo k tak náhlému odklonu od zdobných prvků rozehrávajících prázdny prostor?

Jak bychom si mohli demonstrovat na příkladech jednotlivých historických výtvarných hnutích, následuje po každé etapě vývoje radikální odklon od stávajících principů. Samozřejmě se můžeme ptát, co autory vedlo k odklonu zrovna na přelomu devatenáctého a dvacátého století? Svůj díl, ve významu opuštění strachu z prázdnoty, má v tomto určité i vynález elektrického proudu či telefonického přístroje, ale nejdůležitějším se v tomto případě stává opět průmyslová výroba, jejíž nároky přímo souvisí s principy funkčnosti a jak již bylo naznačeno v předchozích řádcích, měl se stát základním kritériem moderního designu.

V následujících dekádách designu se vizuální stránka výrobků přímo podřizuje antropologicko – historické povaze. V úzkém sepejetí nalézá se v šedesátých letech odvětví zvané pop art, na které

měl design rozhodující vliv. Vždyť notoricky známá plechovka Coca - Coly od Andyho Warhola byla přímo ovlivněna tímto průmyslovým odvětvím.

Postmoderní vlna nastoupivší v druhé polovině dvacátého století přímo zasáhla všechna odvětví výtvarné scény. Její nástup dal naplno rozvinout i tzv. stylingu, což je v podstatě tvarování věcí, či přejímání tvarového řešení předmětů jiné funkce. Tyto předměty se pak stávají více sociologickou výpovědí na pomezí umění, než –li samotným designem v původním slova smyslu.

Funkcionalistické pojetí tvarování předmětů, svázané s funkcí se v dnešní době kryje s četnými vynálezy nových, inovačních materiálů, jejichž skutečný potenciál se designeři snaží často teprve nalézt, či poodhalit. Jejich výsledný tvar se tak stává výpovědí postoje designera k užitému materiálu.

Designování předmětů se v tomto případě stává plnohodnotnou cestou objevů.